

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss av kvalitetssäkring av högre utbildning

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har fått möjligheten att svara på remiss på rubricerad promemoria (dnr U2015/1626/UH). SUHF framför nedan några övergripande synpunkter baserade på lärosätsgemensamma ställningstaganden. I övrigt hänvisas till vad våra medlemmar själva anför i sina remissvar.

Inledning

SUHF:s arbete har de senaste åren haft ett stort fokus på frågor rörande kvalitetssystem, både vad gäller utbildning och forskning. Sedan 2009 finns en expertgrupp för kvalitetsfrågor. Arbete med kunskapsöversikter, internationella utblickar och framtagande av välförankrade lärosätsgemensamma ståndpunkter och principer för kvalitetssäkring har genomförts och pågår fortfarande.

Lärosätena har inte upplevt att den cykel av utbildningsutvärderingar, som genomförts av Universitetskanslersämbetet med start 2011, är det system för kvalitetssäkring som bäst gynnar en positiv utveckling av den högre utbildningen i Sverige. Frågan om hur kvalitetssäkring av högre utbildning bör genomföras har därför varit prioriterad.

Lärosätena har genom SUHF enats om nedanstående ställningstaganden avseende viktiga utgångspunkter för och utformningen av ett nationellt kvalitetssystem för högre utbildning.

”Förslag till långsiktigt ställningstagande i frågan om nationellt kvalitetssystem för högre utbildning

Syftet med Sveriges nationella kvalitetssystem för högre utbildning ska vara att främja studenters lärande, med målet att de ska förvärva kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som gör dem väl rustade för framtiden. SUHF ska med detta primära syfte långsiktigt verka för ett system som i ett internationellt sammanhang utvecklar svensk högre utbildning.

Framtida nationella kvalitetssystem för högre utbildning i Sverige bör 1) bygga på ett starkt mått av ägarskap och ansvarstagande från lärosätenas sida, 2) vara både kontrollerande och utvecklingsinriktat, 3) underlätta diversifiering av det samlade utbildningsutbudet och 4) ha internationell legitimitet.

- Framtida nationella kvalitetssystem för högre utbildning i Sverige bör därför ge möjligheten för lärosäten att erhålla rätten att inom ramen för egna system granska kvaliteten i den egna utbildningen – en rätt som då helt eller delvis ersätter tillsynsmyndighetens utbildningsgranskning. Utvärdering av lärosätens granskningssystem bör utföras av tillsynsmyndigheten. Det bör ske dels inför

erhållandet av granskningsrätten, dels i samband med återkommande utvärdering av lärosätets system.

- Så länge inte alla lärosäten erhållit denna rättighet ska det finnas ett nationellt system i tillsynsmyndighetens regi, som granskar utbildning vid lärosäten utan egen granskningsrätt.
- Både lärosätets egna granskningssystem och tillsynsmyndighetens granskningssystem av utbildning bör fokusera såväl direkta resultat som förutsättningar och processer som kan relateras till utbildningens resultat. De måste dock inte i övrigt vara identiskt utformade.
- För den närmare utformningen av det nationella systemets komponenter och övervakning och utveckling av systemets funktion bör skapas någon form av organisatorisk inramning med representation av systemets olika intressenter. Med erfarenheter från andra länder som grund bör ytterligare former för kvalitetsutvecklande komponenter i kvalitetssystemet övervägas.
- Lärosäten ska ha en möjlighet att överklaga tillsynsmyndighetens beslut om examensrätt och granskningsrätt.

Det förslag som nu läggs fram av regeringen kommenteras nedan i relation till de ställningstaganden som lärosätena gemensamt formulerat och som även Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) ställt sig bakom.

Förslaget

SUHF är positivt till att det remitterade förslaget innebär den förändrade rollfördelning som efterfrågats. Ansvaret för och ägarskapet av den utbildningsnära kvalitetssäkringen ska ligga på lärosätet och den externa granskningsmyndigheten ska granska dessa interna kvalitetssäkringssystem. För systemets trovärdighet är det viktigt att den externa granskningen av lärosätenas kvalitetssäkringssystem fokuserar på *kvaliteten på lärosätets utbildningar* - med stöd av information från lärosätenas egna utbildningsutvärderingar - och inte stannar vid en granskning av universitetsövergripande dokument och riktlinjer. Systemets legitimitet är också beroende av att lärosätenas utbildningsutvärderingar sker med stöd av externa granskare.

Införandeprocessen vid respektive lärosäte kommer att ta tid men det är en process som redan inletts och som lärosätena har en god samverkan kring. Mer om detta i slutet av remissvaret.

Det föreslagna systemets inriktning på såväl utveckling som kontroll rimmar väl med SUHF:s ställningstaganden och säkerställer att högre utbildning utvecklas samtidigt som den uppfyller legitimt ställda krav och mål i nationella regelverk.

SUHF är i ett avseende orolig över det föreslagna systemet.

I SUHF:s förslag till nationellt system för kvalitetssäkring finns en komponent där utbildningsutvärdering (det vill säga utvärdering av enskilda huvudområden eller program vid ett eller flera lärosäten) kan utföras av den externa granskningsmyndigheten *"på förekommen anledning"*, vilket ger den trygghet som självklart måste finnas att hantera fall där något inte tycks ha utvecklats väl. I det föreliggande förslaget nämns dock att utbildningsutvärderingar genomförda av den externa granskningsmyndigheten *"ska utgöra en betydande andel"*. SUHF bedömer att detta innebär en uppenbar risk att parallella utvärderingssystem byggs upp när lärosätenas egna utvärderingar och nationella utbildningsutvärderingar ska genomföras parallellt med varandra. **Det riskerar också att leda till inkonsistens och dubbla budskap i systemet samt ett icke obetydligt**

resursslöseri. Implementeringen av lärosätenas egna kvalitetssystem riskerar också att försvagas.

De tematiska utvärderingar som föreslås, är en komponent som rätt använd kan ha stor betydelse för utvecklingsarbete kring högre utbildning. Relevanta teman måste tas fram i tätt samarbete med lärosätena och kan då på ett positivt sätt bidra till att sprida erfarenheter och ”best practice”. Sådana teman skulle kunna vara hållbar utveckling, internationalisering eller breddad rekrytering.

I SUHF:s ställningstaganden är den internationella legitimiteten också en viktig komponent och det är med tillfredsställelse det kan konstateras att det nu kan bli möjligt för Sverige att åter ta plats på den internationella arenan och vara en aktiv partner i arbetet att bygga de bästa kvalitetssäkringssystemen för högre utbildning.

Pågående arbete

Som nämndes tidigare har SUHF i flera avseenden redan initierat arbete för att stödja utvecklingen av lärosätenas interna kvalitetssäkringssystem. Det handlar om att bygga ett **akademiskt förankrat kvalitetssäkringssystem baserat på peer review som också förmår hantera utvecklingsfrågor och lärosätenas eller programmens särart.**

SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor har kartlagt och bedömt vilka komponenter ett lokalt utvärderingssystem bör innehålla. Det förslag som finns framtaget är utformat för att följa de nya European Standards and Guidelines (ESG) som förväntas beslutas vid ministermötet i Jerevan i mitten av maj. Förslaget ger också den legitima kontrollen av att samtliga utbildningar uppfyller ställda mål och krav.

Den 29 april anordnar SUHF ett seminarium om utveckling av interna kvalitetssäkringssystem. Vid detta seminarium kommer det ovan nämnda förslaget att vara ett viktigt underlag. Då kommer också erfarenheter från Skottland, där ett system som i vissa delar liknar det som nu föreslås, att presenteras.

Enligt uppdrag

Marianne Granfelt
Generalsekreterare